

**Sprawozdanie z realizacji Projektu Pilotażowego Programu**  
**"Selektywna zbiórka odpadów w szkołach"**

<b><u>Tytuł programu</u></b>	- „Selektywna zbiórka odpadów w szkołach”
<b><u>Autor programu</u></b>	- Centrum Zrównoważonego Rozwoju
<b><u>Zespół projektowy</u></b>	- Teresa Adamska - część merytoryczno - organizacyjna Cezary Kwiatkowski - część edukacyjno – szkoleniowa Zbigniew Tynenski - nadzór merytoryczny nad programem

**Misja programu**

Propagowanie i wdrażanie zasad zrównoważonego rozwoju poprzez aktywne formy prowadzenia edukacji ekologicznej dzieci i młodzieży.

**Cele główne Programu „Selektywna zbiórka odpadów w szkołach”:**

- ochrona powierzchni ziemi w wyniku aktywnie prowadzonej selekcji odpadów u źródła.
- aktywna edukacja ekologiczna dzieci i młodzieży w zakresie zrównoważonego rozwoju.
- przeprowadzenie pilotażu powtarzalnego programu edukacyjnego możliwego do samodzielnego funkcjonowania w regionach kraju.

**Cele szczegółowe Programu „ Selektywna zbiórka odpadów w szkołach”:**

- wytworzenie nawyku zbiórki selektywnej u dzieci i młodzieży poprzez pozytywną motywację nagrodami odpowiednimi do ilości wyselekcjonowanych odpadów ( działanie prawidłowe – przyjemność ).
- integracja środowisk uczniowskich i pobudzenie aktywności społeczności lokalnych ( osiedlowych, siedliskowych ).
- poszerzanie i rozpowszechnianie wiedzy o ochronie środowiska poprzez zmniejszanie jego obciążenia ilością deponowanych odpadów na wysypiskach.
- wprowadzenie do szkół cyklu edukacyjnego – „poprzez edukację do zrównoważonego rozwoju”.
- edukacja o sposobach zapobiegania i minimalizacji powstawania odpadów, ich odzysku, sposobach recyklingu i powtórnego wykorzystania.
- prowadzenie szkoleń kadry pedagogicznej poszerzających wiedzę o zrównoważonym rozwoju i prowadzeniu edukacji ekologicznej w szkołach z wykorzystaniem narzędzi jakimi są aktywne formy jej prowadzenia.
- edukacja ekologiczna dotycząca korzyści społecznych pośrednich wynikających z systemowych działań w dziedzinie ochrony środowiska.

**Zgodność Programu z Priorytetami WFOŚ i GW przyjętymi na 2004r.**

Program jest zgodny z Priorytetem III i V Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi na rok 2004.

**Priorytet III – Ochrona Powierzchni Ziemi – pkt 3 – Selektywna Zbiórka Odpadów / ppkt 2 – Miasto Łódź**

## **Priorytet V – Promocja i Edukacja Ekologiczna**

- pkt 2 – akcje o zasięgu wojewódzkim, śródroczne programy edukacyjne prowadzone przez organizacje pozarządowe.
- pkt 6 – szkolenia podnoszące kwalifikacje i wiedzę z zakresu ochrony środowiska i edukacji ekologicznej.

### **Krótkie uzasadnienie celów programu :**

Selektywna zbiórka odpadów jest niepodważalnym elementem ekologii miasta. Wprowadzenie nawyku selekcji odpadów komunalnych jest możliwe tylko wtedy, gdy edukacja zacznie się w wieku szkolnym. Tą drogą podąża program selektywnej zbiórki odpadów w szkołach. Prowadzone szkolenia poszerzają wiedzę na temat gospodarki odpadami, organizacja eko - skupów daje możliwość permanentnego prowadzenia programu w szkołach w sposób samodzielny w dalszej perspektywie i jest elementem pokazującym wymierne korzyści ekonomiczne wynikające z ochrony środowiska.

### **Program objął działania :**

- ◆ przygotowanie i przekazanie materiałów szkoleniowych kadrze pedagogicznej.
- ◆ edukację nauczycieli – cykl szkoleń w okresie od III do VI 2004r, przy użyciu materiałów i filmu edukacyjnego „ Historia pewnego śmiecia”
- ◆ organizacja szkolnych eko – skupów.
- ◆ edukację ekologiczną dzieci i młodzieży w trakcie trwania organizacji eko – skupu i akcji selektywnej zbiórki odpadów w szkole.
- ◆ organizację odbioru zebranej selekcji ze szkół.
- ◆ monitoring programu poprzez opracowanie efektów i wskaźników efektów ekologicznych, ekonomicznych i społecznych programu.
- ◆ kolportaż materiałów promocyjnych – plakatów i Poradników Młodego Ekologa.
- ◆ rozdanie pakietów nagród w szkołach dla najaktywniejszych uczestników Programu.

### **Beneficjenci bezpośredni i pośredni programu pilotażowego:**

Ilość szkół	- 22 szkoły, w tym 1 Szkoła Podstawowa Specjalna i 3 zespoły Szkół Specjalnych.
Ilość szkoleń / słuchaczy	- 4 / 65 słuchaczy w tym 50 nauczycieli i 15 uczniów.
Ilość uczniów zaangażowanych w pilotażu	- 3463 uczniów
Ilość osób pośrednio zaangażowanych	- ok. 7 000 osób (rodzice, sąsiedzi i inni)

Beneficjentami pośrednimi Programu są samorządy lokalne, którym podlegają placówki dydaktyczne objęte Programem.

### **Partnerzy programu :**

- ❖ Urząd Miasta Łodzi Wydział Edukacji - pismo Ed.III.0119/3/2004
- ❖ Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej - decyzja WF2995/EE/156/04

- ❖ Selgros Sp. z o.o.
- ❖ Firma AWATAR
- ❖ Wydawnictwo Wing
- ❖ Uniwersytet Łódzki – Centrum szkoleniowo – Konferencyjne.
- ❖ Wydawnictwo ADI
- ❖ P.H.U. "JUKO" Szczukocki JERZY - umowa współpracy w ramach programu edukacyjnego dla dzieci i młodzieży "Selektywna zbiórka odpadów w szkołach" zawarta w dniu 04 czerwca 2004r.

### **Działania towarzyszące w programie – badania :**

Pod opieką Katedry Psychologii Społecznej UŁ prowadzone są badania efektów psychologicznych programu selektywnej zbiórki odpadów w ramach pracy dyplomowej studenta V roku Tomasza Szulca.

### **Terminy realizacji programu :**

Czas trwania programu pilotażowego - 01.03.2004r. - 24.06.2004r.  
 Terminy szkoleń - III,IV,V,VI – 2004r.  
 Termin rozliczenia umowy dotacji z WFOŚ i GW - 29.11.2004

### **Efekty :**

#### **Rzeczowe wg. harmonogramu zadania :**

- Materiały szkoleniowe	- 250 kpl.
- Podziękowania dla pedagogów i szkół	- 22 kpl.
- Nagrody dla uczestników programu	- 22 kpl.
- Poradnik Młodego Ekologa	- 2000 egz.
- Plakaty edukacyjno – promocyjne	- 3000 szt.
- Film edukacyjny „ Historia pewnego śmiecia”	- 1 szt.

#### **Rzeczowe poza harmonogramem zadania :**

- Ilość zebranych odpadów:	- 8963 kg makulatury
	- 325 kg tworzyw sztucznych ( PET )
	- 60 kg aluminium ( puszki )
	- 80 kg baterii ( odpady niebezpieczne )

### **Ekonomiczne :**

#### **➤ Oszczędności zbiórki, transportu i składowania odpadów:**

ceny wg. danych MPO w Łodzi na dzień 06.08.2004r.

- transport wewnętrzny - 11 zespołów szkół x 10 km x 10,58 zł/km = 1163,8 PLN
- przeładunek - 9,428 Mg x 10,00 zł/Mg = 94,28 PLN
- transport loco składowisko odpadów - 100 km x 3,11 zł/km = 311 PLN
- składowanie na składowisku odpadów - 9,428 Mg x 35,00 zł/Mg = 329,98 PLN

**Łącznie oszczędności za zbiórkę, transport i składowanie odpadów : 1899,06 PLN**

- Zmniejszenie wydatków z budżetów Miasta Łódź i Gminy Nowosolna za odbiór i wywóz odpadów zmieszanych o kwotę 1899,06 PLN.

**Ekologiczne :**

- zmniejszenie ilości deponowanych odpadów na składowisku odpadów komunalnych o  
- 9,428 Mg
- recykling wyselekcjonowanych odpadów
- wykorzystanie odpadów jako surowca wtórnego w ilości 9,428 Mg
- zwiększenie wiedzy ekologicznej dzieci i młodzieży o zapobieganiu, minimalizacji, recyklingu i ponownym wykorzystaniu odpadów.
- poszerzenie wiedzy w szkołach dotyczącej zasad zrównoważonego rozwoju.
- zwiększenie wiedzy pedagogów o aktywnej formie prowadzenia edukacji ekologicznej w szkołach.
- pozytywna postawa dzieci i młodzieży dla kontynuacji programu.
- prowadzenie selektywnej zbiórki odpadów przez gminy zgodnie ze zobowiązaniami akcesyjnymi Polski jako kraju członkowskiego UE.

**Spoleczne :**

- oddziaływanie Programu na otoczenie środowiskowe ( osiedla, wsie, obiekty infrastruktury ).
- prawidłowe przeznaczenie wyselekcjonowanych odpadów w domach ( u źródła ) z możliwością kontroli przeznaczenia ich do recyklingu.
- rozwijanie odpowiedzialności za czyste środowisko w społecznościach lokalnych.
- wspieranie proekologicznych postaw wśród dzieci i młodzieży.
- oszczędność środków budżetów domowych na wywóz odpadów mieszanych z gospodarstw ( szczególnie na wsiach i w miastach na terenach zabudowy jednorodzinnej).
- zwiększenie zaufania do instytucji wspierających Program ze środków publicznych w tym głównie do WFOŚ i GW.
- promocja działań WFOŚ i GW na rzecz zrównoważonego rozwoju.
- poszerzenie wiedzy o zobowiązaniach traktatu akcesyjnego w obszarze „ Środowisko”.

**Podsumowanie:**

Program pilotażowy objął swoim zasięgiem szkoły z terenu Miasta Łodzi i Gminy Nowosolna.

Do udziału w realizacji programu zaproszono 27 szkół z terenu woj. łódzkiego.

Do programu przystąpiły 22 szkoły; 4 szkoły podstawowe w tym 1 szkoła specjalna, 3 Zespoły Szkół Specjalnych, 1 Zespół Szkół Ogólnokształcących, 1 Zespół Szkół Zawodowych, 1 Liceum Ogólnokształcące, 1 Gimnazjum.

Programem objęto 3463 uczniów.

Ze szkołami podpisano umowy.

Szkoły zobowiązały się do prowadzenia w eko – skupach selektywnej zbiórki odpadów. Centrum zapewniło odbiór odpadów przez specjalistyczną firmę. Szkołom przekazane zostały przez Centrum Zrównoważonego Rozwoju nagrody, które rozdysponowały między uczniów zgodnie z regulaminem programu.

Ilości zebranych selektywnie odpadów w poszczególnych strumieniach przez poszczególne zespoły szkół :

#### Szkolenie kadry nauczycielskiej dotyczące :

- " Tworzenie nawyku selektywnej zbiórki odpadów"
- " Ekoprzedsiębiorczości"
- „Zasady zrównoważonego rozwoju”
- " Podsumowanie programu” – rozdanie podziękowań i ogłoszenie wyników odbyły się w okresie od 01.marca do 22. czerwca 2004r.

#### **Sukcesy programu pilotażowego :**

Sukcesem była sprawnie przeprowadzona zbiórka odpadów, która wzbudziła prawdziwy entuzjazm wśród młodzieży.

- W okresie od 12.06.2004 do 19.06. 2004r., uczniowie w trakcie jednego konkursu zebrali 8969 kg makulatury, 325 kg odpadów z tworzyw sztucznych, 60 kg odpadów aluminiowych oraz 80 kg baterii – co jest sukcesem pilotażu w krótkim 7 – dniowym czasie jego trwania.
- Uczniowie zostali nagrodzeni sprzętem sportowym i turystycznym odpowiednio do stopnia ich zaangażowania w zbiórkę.
- Nagrody dostały dzieci ze szkół specjalnych, które mogły uczestniczyć na prawach równych z dziećmi w pełni sprawnymi co dało możliwość spójności programu z Polityką Równości Szans.
- Fakt możliwości zbiórki selektywnej zarówno przez dziewczęta jak i chłopców i równego ich nagradzania, również jest z powyższą Polityką spójny.
- Wzbudzono duże zainteresowanie przesłaniem Agendy 21 i potrzebę propagowania idei zrównoważonego rozwoju wśród kadry pedagogicznej, której zadaniem jest jej szerzenie wśród dzieci i młodzieży szkolnej.
- Efekty pilotażu wykazują potrzebę jego kontynuacji i wdrożenia na terenie województwa z możliwością powielania na terenie całego kraju.

#### **Porażki programu pilotażowego :**

- Program obejmował szkoły z terenu województwa, organizacja pozarządowa o charakterze non – profit , którą jesteśmy liczyła na dotację do zadania w wysokości 80%. Dofinansowanie programu pilotażowego uzyskane ze strony WFOŚiGW, w wysokości jedynie 40% kosztów spowodowało trudności w uzyskaniu udziału własnego na poziomie 60% , w efekcie obniżenie całości zadania do kwoty 46 880,30 PLN.

- Konieczność przesunięcia środków na realizację zadania spowodowała poważne problemy finansowe Centrum, dotyczące realizacji innych zadań statutowych organizacji
- Stwierdzono brak zainteresowania samorządów lokalnych w tym Wydziałów Komunalnych zarówno Miasta Łodzi jak i gminy Nowosolna w dofinansowaniu i współrealizacji Programu.
- Odnotowano też zupełny brak zainteresowania programem ze strony mediów.

### **Wnioski:**

- 1) Jednorazowa akcja (czas trwania - 1 tydzień) zbiórki odpadów w szkołach przyniosła b. dobre efekty rzeczowe w wys. 9,428 Mg wyselekcjonowanych odpadów. Zaangażowanie znaczącej części uczniów w zbiórkę selektywną, oddziaływanie tej grupy uczniów na rówieśników i osoby dorosłe (rodzice, znajomi) stanowi bezpośrednią przesłankę do wdrożenia Programu "Selektywna Zbiórka Odpadów w Szkołach" we wszystkich szkołach w Łodzi i woj. łódzkim.
- 2) Podjęta metoda propagowania selektywnej zbiórki poprzez pozytywną motywację - nagradzanie - wydaje się być skuteczną i wartą dalszego stosowania.
- 3) Wypracowanie nawyku jako postępowania normalnego, oddziaływanie tego nawyku na najbliższe otoczenie (rodziców, kolegów, itp.) wymaga trwałej motywacji w ciągu min. 2 lat.  
Taki zakres czasowy powinien obejmować Program wdrożeniowy.
- 4) Udział partnerów instytucjonalnych w projekcie pilotażowym (WFOŚiGW, UMŁ) był nieproporcjonalnie mały do zakresu projektu pilotażowego.  
Zakres ten, poprzez informację o Programie i pilotażu, skierowaną do w/w instytucji, powinien zostać zwiększony.
- 5) Dla Programu należy poszukiwać nowych partnerów instytucjonalnych, w tym finansowych, dających rzeczywiste wsparcie rzeczowe i finansowe.
- 6) Program został przez media pominięty.  
Należy zadbać o wsparcie medialne programu.
- 7) Sprawozdanie z projektu pilotażowego powinno zostać przekazane :
  - UMŁ
  - WFOŚiGW
  - Wojewodzie Łódzkiemu
  - Marszałkowi Woj. Łódzkiego
  - innym organizacjom i instytucjom w celu uzyskania wsparcia lub współpartnerstwa w realizacji Programu.

